

utrop

■ Norges første flerkulturell avis

Flere måter å være norsk på

Kult å være ung og eksotisk?

Taper millioner på å ikke satse på innvandrere

Unge muslimske jenters situasjon i Norge

Etablerer butikker uten offentlig støtte

Innvandrere jobber hardt

Innvandrere pigger trygdesystemene i Norge, får og så utnytte det på det groveste" hører vi ofte. Tidligere statistikk viser at blant innvandrere som kom til Norge i 1987-1993 mottok 31 prosent sosialhjelp i 1993. Tilsvarende andel blant dem som kom før 1980 var 6 prosent. Også blant flyktninger er det de med kortest oppholdstid som mottar mest sosialhjelp.

I 2002 viser tall at kun 6 % av personer med utenlandsk statsborgerskap mottar stønad.

Statistikk fra 2002 viser også at blant vanskeligstilte familier utgjør også innvandrere en stor del. Innvandrere bor trangt, har dårlige boforhold og har problemer med å finne jobb på arbeidsmarkedet, noe som gir utslag i antallet som mottar stønad.

Akkurat på samme måte som arbeidsledigheten synker og øker til tider, avhengig av nasjonale og internasjonale forhold, varierer også tallet på innvandrere som mottar trygd etter forhold i samfunnet. Om en større antall innvandrere mottok sosialhjelp kan det bety det samme som at de snylter?

En debatt har mange sider, og særlig i forhold til fordommer, rasisme og holdninger er det svært viktig å få fram alle sidene. En debatt uten bakgrunnskunnskap kan være bortkastet, derfor bør det være et mål å samle fakta om innvandrere.

Forskning viser at enkelte innvandrergupper jobber dobbelt så mye som nordmenn, samtidig viser tall fra Statistisk sentralbyrå at innvandrere fra Filippinene, Polen, Russland og India har i gjennomsnitt høyere utdannelse enn gjennomsnittet blant nordmenn.

Relativt sett er det ikke så mange medarbeidere med annen etnisk opprinnelse enn norsk i ledende stillinger som andelen på arbeidsmarkedet "berettiger til". Mange er ansatt i stillinger der de er overkvalifiserte. Bakgrunnen er ofte at det er vanskelig å få adgang til den jobben eller utdannelsen minoriteter er egentlig kvalifisert for.

Det er ikke overraskende at tre av fire eiere av innvandrerbutikker foretrekker å jobbe i egen forretning.

Det bør også pekes på at bare 14 prosent av innvandrere som etablerer seg i restaurantbransjen hadde kontaktet bank eller finansieringsselskap når de skulle få tilgang på kapital i startfasen. Det er vanlig at næringsdrivende med innvandrerbakgrunn engasjerer hele familien i sin bedrift.

Etter å ha skummet gjennom avis artiklene med muslimske jenter som tema, var det lett å se at det meste handlet om tvangsekteskap, æresdrap og omskjæring. I denne debatten kan man kanskje dele jentene i to grupper, de som ønsker å beholde sin muslimske identitet, og de som tar avstand fra det.

De har valgt ulike veier. Med Koranen som forhandlingskort ønsker jentene i den første gruppen å ta oppgjør med undertrykkende kulturelle normer. Den andre gruppen tar avstand fra alt av kultur arv og religion, og søker ly hos nordmenn. De blir fremmede for sin egen kultur og bakgrunn.

Det blir oftest satt fokus på den andre gruppen, de blir hyllet for å være modige og selvstendige. De andre jent-

retninger. Ved valg av livsstil og søken etter en egen identitet, står vi under et konstant krysspress. En balansegang er i mange tilfeller svært vanskelig å få til. Situasjonen blir enda vanskeligere når viktige livs beslutninger som for eksempel inngåelse av ekteskap skal tas." (Nazia Tariq, 16 år)

"Jeg har valgt å forbli muslim etter over 24 år i Norge. Og det må jeg få lov til uten at Shabana beskylder meg og andre som har valgt å beholde et ben på hver side, for å være hjernevasket. Slik vil gapet bare vokse, og flere og flere blir tvunget til å velge side. Jeg har valgt å sette pris på mine to kulturer – den norske/sekulære og den egyptiske/muslimske. Jeg er stolt av dem begge. Med Koranen i hånden velger jeg å kjempe mot imamer og muslimske menn, som fratar meg mine rettigheter til fritt å bestemme over mitt liv. Med Koranen i

sin bakgrunn.

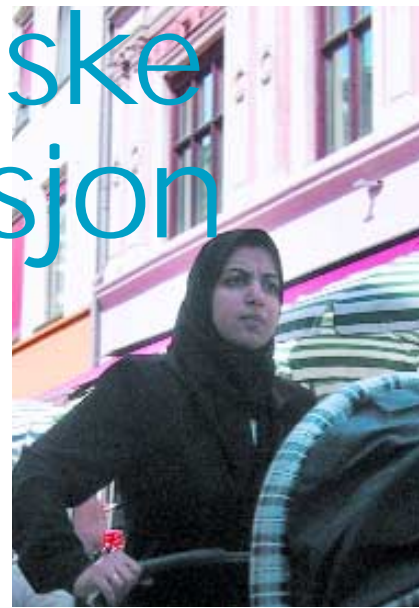
Likestillingssettret har gjort en undersøkelse om blant annet unge muslimers møtet med nordmenns holdninger: "Har ikke foreldrene dine funnet en mann til deg ennå?"

Naima opplever det som dobbelt nedvurderende at folk kobler skautet hennes til "bortgiftning" og kvinneundertrykking. Skautet er noe hun har valgt selv, som et tegn på at hun er praktiserende muslim, og nettopp det å skaffe seg en god muslimsk mann er hennes strategi for ikke å ende opp i et undertrykkende ekteskap. Samtidig mener hun at det ikke bare er norskingenes skyld at de ikke skiller mellom den kulturbestemte kvinneundertrykkingen som foregår i noen innvandrerrhjem og de idealer som hun mener islam egent-

kommentar:

Unge muslimske jenters situasjon i Norge

Av Masoome Sobut

tene blir nærmest oppfordret til å gjøre det samme, nemlig å ta avstand fra sine undertrykkende kultur og religion. Den første gruppen, som etter min erfaring er den største gruppen, blir det satt mindre fokus på.

De aller fleste i begge disse gruppene sier seg nok enig i at det er kulturen – eller kanskje riktigere sagt, ukulturen – som er det virkelige problemet. Selv Jeanette og Nadia ser ut til å understreke at det er kulturen de tar avstand fra. De skylder verken på Koranen eller Islam. Shabana Rahman er en av de få som jobber aktivt mot Islam. Hun er en av de få som velger å legge skylden på religionen, og gjøre narr av Islam og muslimer.

Media har en tendens til å lage overskrifter rettet mot Islam og muslimer hver gang tvangsekteskap, omskjæring eller æresdrap er tema. Det er utrolig hvordan muslimer blir sett på som en flokk med like trekk, mens nordmenn blir betraktet som selvstendige individer. Muslimske jenter er minst av alle selvstendige. De er jo ofre som må reddes og befries.

Hvordan opplever unge muslimske jenter sin situasjon? Den beste måten å si noe om dette er å høre hva jentene selv har å si om dette. Derfor har jeg valgt ut noen avis utklipp til illustrasjon:

"Ut fra min egen erfaring og bakgrunn vet jeg at møtet mellom to kulturer kan for mange arte seg som den reneste kollisjon, hvor en befinner seg midt i det hele. Avstanden mellom den kulturen vi er en del av hjemme og den vi lever i på skolen, arbeidsplassen og ellers i fritiden, kan til tider virke nærmest uoverkommelig. Vi unge som har en annen bakgrunn enn den norske opplever å bli trukket og presset i flere

hånden går jeg til kamp mot alle fedre og brødre som tror at de i islams navn kan bestemme over meg og mine valg. Det må jeg bli respektert for. Frihet er frihet til egne valg" (Wahab Amal, hovedfagsstudent).

"Helt siden jeg var liten, har jeg aldri gjort det jeg skulle. Ikke var jeg høflig nok. Ikke lystret jeg foreldrene mine, og allerede i en alder av fem år snek jeg meg ut av huset vårt i England for å leke med nabojentene mens foreldrene mine sov. Jeg kom bevisst hjem etter avtalt tid, og jeg spiste opp alle de gode norske julekakene mens vi var på besøk hos familievenner – til min mors store forlegenhet.

Det er komplisert når du står der uten røtter. Hvor skal man se for inspirasjon og rettleiding? Hva er normen? Hva har kvinnene gjort for deg? For skjebnen vil ha det til at jeg egentlig ikke har noe sted som er mitt. "...Jeg må akseptere at skjebnen har gitt meg oppgaven å være en moderne, muslimsk kvinne på jakt etter en balansegang mellom vestens feministidealer og den familiebaserte muslimske levevei. Jeg liker å tro at det er min livsoppgave. Noen lever enkle liv, har enkle valg. Andre må slite, være opprørere. Men min trost er at det er gjennom opprør fremskritt blir skapt." (Nazneen Khan, kulturjournalist)

Det er vanskelig å være ung muslimsk jente i Norge. Dette gjelder nok for både unge jenter og gutter. Man blir dratt mellom to ulike kulturer. Det blir en evig kamp. Man må hele tiden slåss og kjempe for sin identitet. Dette gjelder de som velger å være muslim, men også de som velger å holde avstand til

lig representere. Hennes kritikk retter seg altså også mot andre muslimer som ikke følger religionen sin.

For disse jentene er stadige spørsmål og kommentarer om ekteskap med på å stemple dem som undertrykte og stakarslige innvandrertjenter. Det er mye som tyder på at arrangert ekteskap, eventuelt definert som tvangsekteskap, har fått symbolsk verdi i innvandrerdebatten på samme måte som det muslimske skautet – et symbol på kvinneundertrykking og undertrykking av individet. Selv er jentene, som vi skal se, kritiske til mange sider av ordningen, men de er opptatt av å få fram nyanse. I møtet med nordmenn opplever de at arrangert ekteskap er en pakke som er ferdig definert, som et overgrep, med foreldrene som overgriper. Det er få som er interessert i å se nærmere på hva som befinner seg inni pakken.

At nordmenn generaliserer om innvandrere er ikke nytt, men hva betyr det egentlig for enkeltpersonens hverdagsliv? For mange ungdommer med innvandrerbakgrunn betyr nordmenns spørsmål og holdninger at de ofte må forklare og ta stilling til sin kulturelle bakgrunn. Dette kan stimulere evnen til refleksivitet og sann sett styrke identitetsarbeidet deres. Men når de stadig møter stereotypiserende og negative framstillinger av sine egne foreldre og den minoritetsgruppen de tilhører, er det sannsynlig at de vil få større behov for å forsvare dem. Det blir mindre rom for å bearbeide dilemmaer og motsetninger åpent.

Bare 14 prosent av innvandrere som etablerer seg i restaurantbransjen hadde kontaktet bank eller finansieringsselskap når de skulle få tilgang på kapital i startfasen.

Dette viser en undersøkelse utarbeidet av forsker Anne Krogstad ved Institutt for samfunnsforskning.

Krogstad har intervjuet 90 eiere med etnisk minoritetsbakgrunn av til sammen 110 forretninger og restauranter. Alle er konsentrert om matrelaterte næringer i Oslo.

Ingen hadde fått offentlige tilskudd eller støtteordninger for å etablere seg. Støtten kom først og fremst fra familie, slekt og venner. Det personlige nettverket blant eierne av disse forretningene er betydelig.

– Det overrasket meg særlig å finne at det eksisterer et utstrakt samarbeid, også på tvers av etniske minoritetsgrupper, mellom disse forretningsfolkene i Oslo. De hjelper ikke bare hverandre med å starte opp virksomheten, men avtaler også hvordan de kan «dele døgn» for ikke å konkurrere med hverandre, forteller Krogstad.

Hele 66 prosent av eierne har fulgt i sine foreldres fotspor. Men de har likevel ikke et ønske om at deres egne barn skal ta opp denne tradisjonen. De vil at ungene, både jentene og guttene, skal få seg en ordentlig utdanning.

Eierne av innvandrerdrevne butikker liker norske kunder. De synes det er hyggelig å selge til nordmenn fordi de

mener de er rause, hyggelige, nysgjerrige, flinke til å spørre om råd og åpne for anbefalinger. Dessuten er de svært fornøyde med prisene.

–Ja, mange eiere mente faktisk at nordmenn ikke har peiling på pris! Undersøkelsen viser også at eierne er

noe mer kritiske til kunder med innvandrerbakgrunn, sier Krogstad. Mange nordmenn har fått nye spisevaner og en multi-etnisk matpraksis de siste årene.

–Jeg vil påstå at maten er et av de mest integrasjons- og samhandlingsfremmende felter vi har. Det å putte det

fremmede i munnen signaliserer tillit og åpenhet, mener forskeren.

(En stillferdig revolusjon i matveien : etniske minoriteter og kulinariske entreprenørskap / Anne Krogstad. - Oslo : Institutt for samfunnsforskning, 2002, Forskning.no)

Taper millioner på å ikke satse på innvandrere

På bildet ser du matseksjonen for dyr på Rimi på Haugerud. Innvandrere må derimot reise til Grønland for å handle matvarer som ikke finnes på vanlig butikk.

Det er kun 1 % av befolkningen på Haugerud som har dyr, mens det er 7 % innvandrere i samme bydel. De fleste butikker har en egen seksjon for dyremat, men ingen seksjon for "innvandrermat." – Ved å ikke satse på innvandrere taper butikkene millioner av kroner, mener Salima Khan som også bor på

Haugerud.

Grønnsaker, krydder, olje, urter osv er typiske varer som ikke kan kjøpes på vanlige butikker. Innvandrere må derfor reise til Grønland for å handle matvarene.

– Hadde vi hatt muligheten til å kjøpe de samme varene på lokalebutikker ville det vært mye enklere. Dessuten kunne butikkene tjent mye på slik salg. Jeg tror de taper mange millioner på å ikke satse på innvandrere. I noen bydeler er det jo en klar flertall av innvandrere, sier Khan.

Hun kan skjønne at prisen ville vært høyere, men det tror hun ikke ville hindre innvandrere i å kjøpe på lokalebutikker.

– Når du får uventet besøk, og du ikke har en viktig ingrediens er det alltid godt å ha en slik butikk i nærheten. Når innvandrere handler langt unna, har de en tendens til å handle mye på en gang. Med lokale butikker som selger samme varer, vil kjøpetrenden endre seg.

Bensinstasjoner selger jo også for eksempel brød og melk, men det er folk som handler der også, av flere grunner.

Hun peker på at mange butikker fra før av har ansatt ungdom med innvandrerbakgrunn som eventuelt kunne hjulpet butikkene med å velge riktige varer.

– Det er ikke hvilket som helst ris vi kjøper, det må være kvalitet og smak. Og vi kjøper gjerne en 10 kg pakning, for vi spiser jo ris hverdag, sier hun.

Innvandreregründere foretrekker å jobbe for seg selv

Tre av fire eiere av såkalte innvandrerbutikker foretrekker å jobbe i egen forretning. Svært få håper likevel at barna følger i deres fotspor.

–Arbeidsledighet synes å være den viktigste motivasjonen for at personer med minoritetsbakgrunn starter egen bedrift. Men også mistriivsel i annen jobb, ønsket om selvstendighet og ønsket om å tjene mer penger er viktige årsaker, sier forsker Anne Krogstad ved Institutt for Samfunnsforskning ved Universitetet i Oslo til Aftenposten.

En av fire sier at de jobber mer enn 12 timer hver dag, mens over halvparten oppgir at de jobber mellom 8 og 12 timer. Samtidig sier de fleste at det har vært vanskelig å sette seg inn i hele regelverket for å etablere en bedrift i Norge.

87 prosent oppgir i undersøkelsen at de ønsker at både sønnene og døtrene deres skal ta høyere utdanning og skaffe seg andre typer yrker.

Bindestreksidentitet

...Er det å tenke på familiens ære og vise lydighet mot gruppen, eller er det selvstendighet og individualisme som er det gode?...

Av Kumar Loveleen

Utgangspunktet har hvert menneske mange bindestreker i sin identitet, men når man snakker om identitet generelt, er det først og fremst nasjonal og etnisk identitet man tenker på, og disse blir til en viss grad oppfattet som en kulturell identitet.

Barn og unge som vokser opp med to eller flere kulturer utvikler ofte en identitet som er forankret i den norske og i foreldrenes kultur. Dersom kultur er rå materiale for dannelse av en identitet, slik som mange forskere sier, er deres identitet forankret i to ulike kulturer. Dette er barn som plukker verdier fra ulike virkeligheter, og gjør dem til sine egne. De er ikke enten iranske eller norske, men de er litt av hvert. De er både og. De er iransk – norske. Graden av hvor iransk man er og hvor norsk man er vil nok variere fra barn til barn. Men det som er til felles med alle barn som har en bindestreksidentitet er at de henter sine referanserammer fra mange ulike kulturer. Disse barna har sine psykologiske spill (betydningsfulle andre) både blant nordmenn og blant for eksempel i det tyrkiske miljøet. En bindestreksidentitet synliggjør hvilke to land og to kulturer barnet har tilhørighet og tilknytning til. For eksempel at barnet har en etnisk bakgrunn fra Tyrkia og samtidig som det har en nasjonal identitet som det har utviklet som medlem av en nasjon (uavhengig av lande-

grenser og passet) fra Norge.

Et barn med bindestreksidentitet kan bli en ressursperson dersom det blir forstått og ivarett av de voksne. Det gjelder voksne både i det etniske miljøet og i det norske miljøet. Men dessverre så er det mange som sliter med å finne den forståelsen både hos nordmenn og i foreldrenes etniske gruppe. Et dilemma som mange barn møter i sin oppvekst med flere kulturer, er i det øyeblikket de skal gjøre verdivalg. Uansett hvilket valg de gjør, enten så strider det imot foreldrenes kultur eller mot den norske kulturen. Det som blir oppfattet som moralsk riktig i den ene kulturen, blir umoralsk i den andre. De voksne sier; du er jo så heldig, du kan bare gjøre valg av det gode får begge disse kulturene. Men hvem skal definere det gode for barnet? Er det foreldrene eller er det majoritetssamfunnet? Er det arrangert ekteskap, eller er det kjærlighetsekteskap som er det gode? Er det å tenke på familiens ære og vise lydighet mot gruppen, eller er det selvstendighet og individualisme som er det gode? Hva betyr respekt, at man underordner seg autoriteter og voksne, at man følger familiens spilleregler og undertrykker sine egne ønsker dersom de strider mot gruppens ønsker som er en riktig definisjon av respekt? Eller er det gjensidig respekt, hvor man oppfatter hverandre som likeverdige? Her sier man ofte, hvis ikke man respekterer barn, kan man heller ikke forvente respekt av dem. Slik spørsmål og motstridende

krav fra minoritets og majoritetssamfunnet kan ofte skape et indre kaos hos barn.

Det er ikke kulturene i seg selv det er noe galt med, men det å stå i en fot i hver kultur som kan skape indre konflikter. Kulturelle motsetninger og motstridende krav fra de voksne kan skape så mye kaos i det indre at det blir mer enn nok å forholde seg til dagligdage utfordringer. Det indre kaoset kan sannsynligvis bli en stressfaktor hos mange. Det er ikke alltid barn har lufterventiler som de kan henvende seg til for å få satt ord på det kaoset de befinner seg i. Barna trenger voksenpersoner som kan lytte til dem på deres premisser, uten å være dømmende verken overfor foreldrene eller nordmenn. Barna trenger noen som kan hjelpe dem med å frigjøre litt energi, slik at de kan gå inn i seg selv og se mulighetene som ligger i kaoset.

Dersom barn får mulighet til å vise hvilken kompetanse de egentlig har liggende i sitt indre som en konsekvens av sin oppvekst med to kulturer, kunne man ha fått mange brobyggere, ressurspersoner, kulturmeglere og kreative mennesker.

Med en identitet forankret i to ulike kulturer og verdisett, kan man finne mange muligheter for nytenkning og nyskaping i det kaoset disse kulturene danner. Man kan utvikle en kompetanse som mange andre ikke har. Den indre kompetansen kan være:

- man har mange referanserammer
- man har mange språk
- man kan se på en og samme situasjon fra flere ulike vinkler
- man kan både være observatør og aktør i en og samme situasjon

- man kan utvikle et "dybdesyn" som mange andre ikke har

- man kan gjøre verdivalg fra begge disse kulturene, verdivalg på egne premisser

- man har en evne til rolleskifte som nordmenn ikke har og foreldrene ikke har

- man kan raskt oppfatte hvilken kultur man er i og dermed skifte sine handlingsmønstre, tankesett og koder, samtidig som man bevarer "meg selv"

- man kan velge strategier for manøvrering i ulike kontekster

- man kan tåle utstøting og avvising uten å ta allfor stor skade

- man kan hele tiden forene det kjente med det ukjente

Men for at denne indre kompetansen skal utvikles og bevisst utnyttes som en ressurs, må barn først erkjenne at dette kaoset med ulike verdier finnes. Man må være bevisst på at motsetningene i det indre er en del av ens personlighet og identitet. Og ikke minst ha et bevisst forhold til det. Bindestreksidentitet er ikke et ukjent begrep for nordmenn. Når vi snakker om nordmenn i Amerika, blir også de omtalt som personer som bindestreksidentitet. Denne identiteten kan også barn som kommer fra blandede ekteskap, misjonærbarn, diplomatbarn og adoptivbarn ha i mer eller mindre grad. Man bør legge vekt på mulighetene som ligger i en flerkulturell oppvekst, istedenfor begrensninger.

Kumar Loveleen: *Djulaha, om å forstå annerledeshet, Høyskoleforlaget as (2001)*
Otterstad, A.M og Becher, A. A.: *Snakk med oss! Om etniske minoriteter og multikulturalisme i høgre utdanning (Norsk pedagogisk tidsskrift)*

SMS meningener:

Jeg er skråsikker på at etnisk norske vil svare: Man MÅ være forelsket. Og de fleste asiater si: ikke nødvendigvis. Det er absolutt et kulturelt fenomen. (*Shakila*)

Jeg tror diskusjonsspørsmålet burde vært slik: Fordeler og ulemper med å være ikke være forelsket i en person man skal gifte seg. Eller: Er arrangert ekteskap bedre enn "love marriage"? (*Ganesh*)

Spørsmål: Må man være forelsket i en person for å gifte seg med den personen?

Det er jo store forskjeller på ekteskap mellom nordmenn og innvandrere. I innvandrermiljøene er det klart forhåndsdefinerte roller for mannen og kvinnen. Dette åpner for arbeidsdeling som begge er klar over fra før av. (*Raj*)

Som en jente med asiatisk bakgrunn, så mener jeg at en nødvendigvis ikke må være forelsket i den personen du skal gifte deg med. Men det betyr ikke at du kan gifte meg med en person du aldri har sett eller snakket med. Du kan gifte deg med en, dersom du har fått anledning til å bli kjent med den du skal gifte med, og selv har en følelse av at du kan klare å

elske personen etter brullupet. (*Nirthiga*)

Hele poenget med ekteskap er at man knytter seg til en person man ELSKER. Man skal ikke gifte seg bare for å gifte seg!! (*Sunder*)

Det å bo sammen en stund før en gifter seg har mye å si synes jeg. Den beste måten å prøve et forhold på. (*Anonym*)

Kanskje det er mulig å gifte seg først å så bli forelsket. Men tenk om du ikke klarer å bli forelsket i den personen. Tenk om det er dame eller mann med stygge vaner. Skal man ta en slik risiko? (*Sunder*)

What is LOVE? (*Heya*)

Nordmenn kunne vel ikke tenke seg å gifte seg uten kjærlighet. Mange med asiatiske bakgrunner kjenner til Arrangert ekteskap. Dette er vanlig i det landet vi kommer fra. Selv om mange i det norske samfunnet har problemer med å godta et slikt ekteskap, betyr det ikke at det er galt. DET ER JO IKKE TVANG. (*rejitha*)

DET SKJER:

Seminar med Aga Khan Development Network

Invitasjon til erfaringsseminar med Aga Khan Development Network (AKDN)

Dersom dere ønsker å komme i kontakt med Aga Khan Development Network utenom seminaret, ta kontakt med presse-tjenesten.

Marianne Rønnevig
NORADs pressetjeneste
22 24 20 43 / 977 14 966

Tidspunkt
Torsdag 12.juni 2003 kl. 09.00 til 14.30
Sted
NORAD

CHALTE CHALTE-bollyfilm

Dette er en kjærlighetsfilm frontet av superstjernene Shahrukh Khan og Rani Mukherjee. Filmen har engelsk tekst. Ta med alle norske venner på kino!

Lørdag 14. juni Kl. 17:00 - 20:00
Lørdag 14. juni Kl. 14:00 - 17:15 - 20:30

Billetter: Voksne kr. 75 - barn / honnør kr. 50

Tidspunkt
14 - 15 JUNI 2003

Sted
SORIA MORIA

SALSA PARTY - Latin Tropical Disco

Latinamerikanske rytmer, høy stemning og byens desidert kuleste fest får du på Rockefeller lørdag 28. juni.

Entré kr. 100.- - 18 år leg. plikt
Tidspunkt
lørdag 28. juni 2003 KL 21.30
Sted
Rockefeller

Det er påfallende hvordan trenden har snudd. Tidligere leste vi om minoritetsungdom bare i sammenheng med kriminalitet og arbeidsledighet. Mye oppmerksomhet ble rettet mot det å leve "mellom to kulturer". Mange mente at det måtte være tungt og mange bøker ble skrevet og seminarer arrangert over ungdommens "problem å finne sin egen identitet" og deres påståtte "identitetskriser".

Mellom to kulturer?

Men nå ser det ut som om de voksne har lært at de har tatt feil. Det er en myte at en må ha tilhørighet til én etnisk eller nasjonal gruppe for å ha en trygg identitet. Hadia Tajik ironiserte over dette så bra i teksten Kjære dag-

konferanse om minoritetsungdom. Ut fra det som ble sagt trakk deltakerne følgende konklusjoner:

Flertallet av ungdom med minoritetsbakgrunn skiller seg lite fra annen ungdom på de fleste områder. På skolen er det ikke sjelden at den flinkeste i klassen har minoritetsbakgrunn. Likevel er det mange som har faglige problemer: De samme faktorene forklarer utviklingen av asosialitet, uansett opprinnelse. Vi ser stadig flere eksempler på minoritetsungdom som utmerker seg sportslig, kunstnerisk, politisk og utdanningsmessig. De kan være positive rollemodeller for dem som vokser opp i dag. Ungdom, uansett bakgrunn, utvikler sammen en ny og annerledes væremåte. Det skjer også en tilpasning ved at ungdom med majoritetsbakgrunn i enkelte miljøer tilegner seg minoritetsungdoms språk,

ettspråklig. Det er ikke lenger vanlig. Samme utvikling finner en hos samene.

I Hip-Hop-miljøet er det blitt vanlig å bruke elementer fra andre musikkulturer. En rapper med foreldre fra Sicilia viste meg under forskningen i HipHop-miljøet hvordan han blandet siciliansk folkemusikk inn i musikken. En graffiti-kunstner med far fra Palestina lot graffiti-kunsten sine inspirere av arabiske skrifttegn. Hvis minoritetsungdommen oppfatter seg selv som annerledes, så ser nok flere og flere denne annerledesheten som fordel. Samtidig har det

Tyrkia, Irak, Iran, Somalia, Jugoslavia, Bosnia-Hercegovina og Vietnam enn gutter med samme bakgrunn på høyskoler og universiteter. Og i en rekke minoritetsgrupper er utdanningsivnen faktisk større enn hos etnisk norsk ungdom.

Minoritetsungdom er dessuten langt mer fornøyde og optimistiske. Denne konklusjonen trekker forsker Formod Øia ved Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) i en rapport om selvbildet til ungdom i Norge. For eksempel er bare

Minoritetsungdom:

Kult å være ung og eksotisk?

Mens de godt voksne innvandrere fortsatt sliter på arbeidsmarkedet og andre områder klarer de unge seg bedre og bedre. "På utdanningstoppen", "Ser lyst på framtida", "Bedre enn sitt rykte", skriver journalister og forskere. Er det blitt kult å være ung og litt "eksotisk"?

Lorenz Khazaleh

bok der hun får panikk fordi hun ikke har fått den krisen professorene og lærerne hadde snakket om - hun som ikke bare er norsk-pakistansk, men også litt afghansk, tyrkisk og iransk i tillegg. Det går an å kombinere og lage noe nytt av det. Identitet trenger dessuten slett ikke å ha noe å gjøre med etnisitet eller nasjonalitet. I steden for begrep som "annengenerasjons-innvandrer" (Han er jo oppvokst her!) bruker Kadafi Zaman i boka Norge i svart, hvitt og brunt begrepet "førstegenerasjons-nordmann".

Om en klarer seg eller ikke har mer med sin egen psyke, med miljøet en beveger seg i (sosial klasse, familieforhold etc) å gjøre enn om en har minoritetsbakgrunn eller ikke. En har også overdrevet skillet mellom "oss" og "de andre". Hos ungdommen har skillet begynt å viskes ut: En kan finne på noe sammen uten at en gjør et stort nummer ut av den andres bakgrunn.

Skiller seg lite ut

Forskningsrådet arrangerte nylig en

musikk, matskikker m. m. Viggo Vestel har forsket på en ungdomsklubb i en bydel i Oslo-Øst med dårlig rykte og mange innvandrere. Han fant det stikk motsatte av det han forventet: Relasjonene mellom folk var veldig gode og ungdomskulturen var preget av høflighet og "stor kulturell kompetanse". Det legges større vekt på høflighet i mange innvandrerfamilier og det var noe som hadde forplantet seg ut i hele det norske ungdomsmiljøet, et eget hilingsrituale hadde utviklet seg. – Ungdommen viser en kompetanse til å takle forskjellighet og har funnet en måte å leve sammen på som er unik, sier Vestel til NRK.

Bruker bakgrunnen aktivt

I motsetning til tidligere der en heller skjulte sin minoritetsbakgrunn bruker ungdommen den i dag aktivt. Jeg for eksempel har tysk mor og jordansk far og framhevet den tyske bakgrunnen min under oppveksten. Jeg lærte ikke arabisk. Jeg kjenner mange i min generasjon (jeg er 33 år gammel) som vokste opp

norske samfunn etter hvert lært å se annerledeshet som en form for spesialkompetanse; aviser ser det som styrke å ha journalister med minoritetsbakgrunn i redaksjonen for å få en annen vinkling på nyhets sakene. Journalistene Hadia Tajik og Kadafi Zaman er blitt populære foredragsholdere.

Det er selvfølgelig store forskjell mellom innvandrere – som også mellom nordmenn. Likevel viser de siste tall at markante endringsprosesser er i gang.

På utdanningstoppen

I utdanningssektoren for eksempel utfordrer den yngre generasjonen tradisjonelle kjønnsrollemønstre. Mens det tidligere var menn som hadde mest høyere utdanning, finnes det nå flere unge minoritetsjenter fra Pakistan,

23 prosent av norske ungdommer "svært fornøyd med hvordan jeg er". Tilsvarende tall for minoritetsungdom er 45%. Kadafi Zaman er en av optimistene – også angående samhandling mellom nordmenn og innvandrere: "Den framtidige nordmannen er annerledes", skriver han. "Han har gått på skole med tyrkere, har byttet ut kina-mat med indisk tandoori chicken, han jobber sammen med en mørkhudet kvinne. Og det er ikke noe norsk fenomen."

Bildet er selvfølgelig ikke bare rosenrødt og mer kompleks. Likevel: Heller enn å bekymre seg over påståtte identitetskriser burde de voksne ta de unge som forebilde. I det å takle forskjellighet – der er de unge nok flinkere enn de eldre.

Flere måter å være norsk på

-For meg er integrering inkludering i et demokratisk samfunn hvor det er rom for etnisk og religiøs mangfoldighet og hvor denne mangfoldigheten blir sett på som et potensiale, og ikke en belastning, sier Ap politikeren Saera Khan. -Jeg tror det viktigste er å være ydmyk til at det finnes flere måter å være norsk på.

Majoran Vivekananthan

Jeg snakker fem språk- bengali, urdu, engelsk, fransk og norsk. Jeg studerer på Universitetet i Oslo på det samfunnsvitenskapelige fakultetet. Jeg har statsvitenskap mellomfag, sosialøkonomi grunnfag og sikter på å fullføre cand.mag til våren 2003, sier Saera Khan som er 23 år gammel og født og oppvokst på Grunerløkka i Oslo.

Fortiden er hun fraksjonsleder for Arbeiderpartiet i kultur og utdanningskomiteen i Bystyret i Oslo. Hun har ansvarsområde er skolene, bibliotekene, kunstsamlingene, museene, barne og ungdomstiltakene, fritidsklubbene, voksenopplæringen og så videre.

Saera Khan var i år 2001 stortingskandidat for Oslo Arbeiderparti, men siden Arbeiderpartiet ikke fikk nok oppslutning er hun vara til Stortinget i dag. I tillegg er hun medlem av kvinnepolitisk styre i Oslo Arbeiderparti og medlem i Sentralstyret til Det norske Arbeiderparti.

Politikk er et uvanlig valg. Hvorfor ble det politikk?

- Jeg er oppvokst i en familie hvor det har vært vanlig å diskutere politikk rundt middagsbordet og jeg har vært samfunnsengasjert helt siden jeg var barn. Det er årsaken til at jeg valgte politikk, sier hun til Utrop. Foreldre hennes kommer opprinnelig fra Bangladesh og de har bodd her i mer 30 år.

- Jeg reagerer kraftig på urettferdighet og ønsker å ha innflytelse over beslutninger. Litt humoristisk kan jeg jo si at navnet mitt er arabisk og hvis jeg oversetter dem direkte er det slik at Saera betyr makt og Khan betyr hersker. Dette er helt tilfeldig, men kanskje jeg har det litt i meg, sier hun og ler. - Ikke vet jeg, men mamma og pappa mener begge at jeg siden jeg var liten var en opprører som sa i fra og hadde sterke meninger.

Og hvorfor akkurat Arbeiderpartiet?

- Jeg valgte AP fordi det partiet står mitt hjerte nærmest ideologisk. For AP er det en visjon at alle skal ha like muligheter uavhengig av rase, kjønn eller sosial bakgrunn. Størrelsen på lomdeboka til foreldrene dine skal ikke bestemme om du kommer langt i et samfunn eller ikke. Det betyr ikke at vi vil at alle skal bli like, for vi er grunnleggende forskjellige mennesker og individer alle sam-

men, men at alle skal ha lik sjanse. Dette mener jeg alle mennesker fortjener, sier hun engasjert. Også viktig er internasjonal solidaritet med de fattige, med palestinerne og de undertrykte.

Stoppet på gata

- Det flotteste jeg har opplevd ved å være politiker med minoritetsbakgrunn er alle de gangene jeg blir stoppet på gaten av fremmede som sier at jobben jeg gjør betyr mye for dem. At jeg har banet veien for andre og er et forbilde. Problemet i dag er at minoritetsungdom ikke har mange rollemodeller- og hvis jeg kan være et synlig eksempel på det er jeg glad for det.

Hva er det verste du har opplevd som politiker med minoritetsbakgrunn?

- Alle de ubehagelige og rasistiske truslene jeg mottar via brev og telefon er det verste jeg har opplevd. De er som oftest anonyme, men gir uttrykk for at en med mørk hudfarge ikke har noe å gjøre i norsk politikk.

- Men på den andre siden er det også et kompliment. For det er nok en bekreftelse på at jeg står på den riktige siden i debatten. Så selv om det til tider kan være skremmende, så tar jeg det med et smil når jeg tenker over det. Det må jo bety at jeg har markert meg så mye- at forferdelige mennesker legger merke til meg, og da har jeg et bevis på at jeg gjør jobben min.

Flere måter å være norsk på

- Det finnes mange definisjoner på integrering- og det er det som er problemet, at nettopp 4,5 millioner mennesker har ulik virkelighetsoppfatning av hvordan vi mennesker skal leve sammen.

- For meg er integrering inkludering i et demokratisk samfunn hvor det er rom for etnisk og religiøs mangfoldighet og hvor denne mangfoldigheten blir sett på som et potensiale, og ikke en belastning.

Hvordan skal vi så realisere disse klisjé- ordene til å utvide definisjonene av å være norsk i fremtiden? Og hva er det å være typisk norsk i dag?

-Jeg tror det viktigste er å være ydmyk til at det finnes flere måter å være norsk på i år 2003.

Hvordan identifiserer du deg selv

da? Og hvordan takler du kravet fra majoritetssamfunnet med dine foreldres?

- Jeg identifiserer meg som en helt vanlig jente fra østkanten i Oslo. Men jeg har vært veldig privilegert med gode foreldre. Jeg har hatt en veldig trygg oppvekst med frihet under eget ansvar. De har lært meg hvor grensene går, og jeg ville aldri kommet så langt som det jeg har gjort i dag hvis ikke det var for deres støtte. De har motivert og oppmuntret meg hele veien. Jeg er jo storesøster og det er klart det gir deg verdifulle erfaringer. Jeg har lært å være ansvarlig, og det hjelper når jeg har et yrke som sjef, sier hun og nevner at hun har to yngre brødre som studerer informasjonsteknologi.

- Jeg mener det er mulig å forene foreldrenes kultur og storsamfunnet. Vi som er såkalte bindestreksbarn har muligheten til å bli et blandingsprodukt av det positive fra begge sider, og det må vi benytte og se som en mulighet og ikke som en vanskelighet. Samtidig gjør det at vi oftere står ovenfor etiske dilemmaer og tøffe veivalg. Men slik er det bare, sier Khan bestemt.

- Jeg kommer for eksempel til å ta med meg den sterke samholdkulturen og respekten for den eldre generasjon med meg fra min mor og fars opprinnelse, og på den andre siden adoptere respekten for menneskerettighetene og ytringsfriheten fra den vestlige kulturen.

- Det går faktisk an å være individualist innenfor kollektive rammer- og det er det som er vår utfordring! Det er for eksempel uaktuelt for meg å sende mora mi på gamle hjem når hun blir avhengig av omsorg, men det betyr ikke at jeg på liv og død gifter meg med en mann hun anbefaler meg å gifte meg med eller må velge den utdanningen hun måtte mene ville passe best for meg.

Hun innrømmer at det er tøft å være både politiker, datter, søster, venninne og student samtidig.

-Ja, det høres nesten umulig ut. Men jeg tar en dag av gangen og har blitt vant til det. Jeg startet jo i politikken da jeg var 16 år gammel, så nå har jeg holdt på i nesten 7 år snart.

Vil ikke tale bare innvandrernes sak

- Som politiker med minoritetsbak-

grunn og som en av de veldig få føler jeg et sterkt engasjement og ansvar for å tale deres sak. Ikke bare deres for jeg er jo primært storbypolitiker, men jeg har et grunnleggende ansvar i å sørge for at svake grupper får en sterk stemme i offentligheten og det føler jeg at jeg gjør i mange sammenhenger. Men samtidig er det viktig at jeg ikke er et alibi for minoritetene og jeg kan ikke snakke på vegne av alle. Minoriteter er jo ikke en homogen gruppe, her er det alt fra familier, muslimer, iranere, pakistanere og indere og så videre, påpeker hun.

Hva tror du du er blitt kritisert for?

- Jeg husker at jeg ble veldig kritisert av nordmenn da jeg gikk ut og sa det var rasistiske holdninger i politiet. De mente jeg stigmatiserte en hel yrkesgruppe.

Angrer du på dine uttalelser?

- Nei, det er jo et faktum at mange innvandrere blir stoppet på gaten uten grunn og blir kontrollert bare på grunn av utseendet deres. En afrikansk mann ble jo stoppet 17 ganger av politiet fordi de trodde han hadde stjålet sykkel som han selv eide. Det endte med at han gikk rundt med kvitteringen som bevis.

- Det er jo helt uakseptabelt at det skal være slik. Jeg angrer ikke på det jeg sa selv om jeg fikk mye kjeft, fastslår hun.

På den andre siden strømmet det på med blomster og hilser fra masse innvandrere som støttet henne.

Til slutt, hvordan ville du styrt Norge om du var statsminister i dag?

- Hvis jeg var Statsminister hadde jeg ikke vært nikkedokka til USA i Utenrikspolitikken. Jeg ville kjørt en selvstendig linje i forhold til Midtøsten konflikten. Jeg har nemlig veldig stor sympati for palestinerne. Jeg mener Ariel Sharon og Georg Bush er to drittsekker og mordere.

Fri på muslimske helligdager?

Har man krav på fri fra arbeidet i forbindelse med helligdager som f.eks. Ramadan og Id. Dvs. fri uten trekk i lønn? Må du jobbe i juleferien da?

Dette er bevegelige helligdager - og ikke gjeldende for alle.

Dersom dette er rettmessige fridager for muslimer, skal disse da jobbe f.eks påske og jul (tradisjonelle kristne helligdager) i stedet? Eller er dette rettmessige fridager som kommer i tillegg?

Gjelder dette i så fall andre religioners helligdager også?

Senter Mot Etnisk Diskriminering har undersøkt saken for Utrop:

I lov om helligdager og helligdagsfred av 6. oktober 1994 fremgår det av § 2 hva som er Norges offisielle helligdager.

For de som tilhører en et trossamfunn utenfor Den norske kirke eller bekjenner seg til ikke kristne religioner har man rett på to fridager i forbindelse med religiøse høytider i sin religion.

Dette følger av lov om trdomssamfunn og ymist anna av 13.06.1969. (Se vedlagt lovtekst under.) Det må avtales med arbeidsgiver minst 14 dager før man ønsker å bruke disse dagene. Arbeidsgiver kan ikke kreve "bevis" for at man bekjenner seg til en religion for å gi fri.

Når det gjelder lønn, må man jobbe inn igjen disse to dagene. Tidspunkt for dette avtales med arbeidsgiver. Denne opparbeidingen kan ikke anses som

overtid, selv om man arbeider inn fridagene i et tidsrom man vanligvis vil ha krav på overtidsbetaling.

Kap. II a. Rett til fri ved religiøse høytider.

Tilføyd med lov 13 juni 1980 nr. 39. §27a. Den som ikkje høyrer til Den norske kyrkja¹ har rett til fri frå arbeid, skulegang,² tenesteplikt og liknande i opp til to dagar kvart år i samband med religiøse høgtider etter vedkomande sin religion.

Arbeidsgjevar har rett til å krevja at desse fridagane vert arbeidd inn att av arbeidstakar. Etter førehandstingingar med arbeidstakaren fastset arbeidsgjevaren når innarbeidinga skal skje.

Arbeidstakar som ynskjer å nytte denne retten til fridagar, skal gje arbeidsgjevaren varsel seinast 14 dagar på førehand.

Dersom vedkomande religion høgtidar meir enn to religiøse høgtidsdagar kvart år, og desse fell utanom dei fridagane³ som elles gjeld her i riket, kan vedkomande sjølv velje dei to fridagane han har rett til, som religiøse høgtidsdagar.

Innarbeiding av fri som er gitt i medhald av paragrafen her, vert ikkje rekna som overtid jamvel om arbeidstida overstig dei timetal som er fastsett i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. §46 og §47.

Tilføyd med lov 13 juni 1980 nr. 39.

1 Jfr. lov 7 juni 1996 nr. 31.

2 Jfr. lov 17 juli 1998 nr. 61 §2-11 andre leden.

3 Jfr. lover 26 april 1947 nr. 1, 24 feb 1995 nr. 12 §2.

Sammenhengen mellom alfabet og religion

Hindi skrives med hinduismens alfabet (kalt devanagari), og urdu skrives med Islams alfabet. Man kan til en viss grad snakke sammen og forstå hverandres radio sendinger, men ikke lese hverandres aviser. Man kan følge med i hverandres film, men slett ikke lese hverandres bøker.

Namaste, āp kaise ho
नमस्ते, आप कैसे हो
نامستے، آپ کیسے ہو
ਨਮਸਤੇ, ਆਪ ਕੈਸੇ ਹੋ
নমস্তে, আপ কৈসে হো

Av Iqbal Virdee

Det er særlig det arabiske skriftet som ofte pryder butiksvinduer og skilter på Grønland. Det er en vanlig antagelse at bak de arabiske bokstavene skjuler det seg en muslimsk forretningsinnehaver. Og det er en helt rimelig antagelse, selv om det også finnes ugudelige palestinske grønnsakshandlere og revolusjonære pakistanske kjøpmenn.

Det er nemlig en sammenheng mellom alfabetet og religion. Det er på en måte en tommelfingerregel at man kan se på et språks alfabet og si hvilken religion dets brukere har.

På den indiske halvøyas nordlige del snakker folk en rekke varianter av språk som hører til den indoeuropeiske språkfamilien, den samme som norsk hører til. Et av disse språkene er punja-

bi (som normalt staves med u, for at engelsktalende kan få en noenlunde riktig uttalelse. Samme trick får nordmenn til å uttale vokalen som "pønjabi").

Pakistans offisielle nasjonalspråk er imidlertid ikke punjabi, men varianten urdu. Punjabi-talende barn i Norge tar også morsmålundervisning i fremmedspråket urdu. Men ryktene om språks forskjellighet er sterkt overdrevet!

Urdu betyr militær/leir, og språket har sin opprinnelse i de tyrkiske muslimers erobring av Nord-India. De befruktet det nordindiske språket med Islams kulturgods, og som oppstod et pidginspråk, en blanding av nordindisk, arabisk, persisk og tyrkisk som ble kalt militærleirsk, og som ble skrevet med Troens alfabet, de arabiske bokstaver.

På den måten gikk det til at man i

Nord-India i dag har to vidt forskjellige kulturspråk som er ett og det samme. Hindi som skrives med hinduismens alfabet (kalt devanagari), og urdu som skrives med Islams alfabet. Man kan til en viss grad snakke sammen og forstå hverandres radio sendinger, men ikke lese hverandres aviser. Man kan følge med i hverandres film, men slett ikke lese hverandres bøker. Med den britiske kolonisering av India ble både muslimenes og hinduenes dialekter beriket med massiv innflytelse fra yterligere et pidginspråk, nemlig engelsk. Slik kan hundrevis av ord i både urdu og hindi uten videre gjenkjennes av en nordmann som ellers verken kan snakke hindi eller devanagari.

Sikhenes land utgjør den del av India som grenser opp til Pakistan. Sikhene snakker punjabi og skriver det med

sikh- bokstaver (som minner mer om de indiske enn om de pakistanske). Gurmukhi kalles dette alfabet, og enhver sikh vil uten videre gjetten på at det må bety de bokstaver som er kommet ut av 'guruens munn'. På den andre siden av grensen snakker samme folk samme språk, men bruker det til å uttrykke en annen tro med. Og skriver det derfor med helt andre bokstaver.

Denne haugen av språk som er genetisk og typologisk ensartet, er så kulturelt forskjellige at de kan skrives med forskjellige alfabeter. Dette kan nok virke bak mål for nordmenn som er vant til en ørken av ensartenhet og overensstemmelse mellom land og folk og religion og nasjon og språk og grenser og flagg... men ute i den store verden er det ikke noe nytt.

Kontakt informasjon

Adresse:
UTROP.NO
Postboks 41, Blindern,
0313 Oslo.
Telefon 95 158 758.
E-post: utrop@utrop.no

Ansvarlig redaktør:
Majoran Vivekananthan

Annonse:
utrop@utrop.no

Medarbeidere og skribenter i Utrop:

Gehan Christy
Iqbal Virdee
Mari Tran
Alicia Nguyen Ryberg
Lorenz Khazaleh
Rais Boneza

Vil du være med i utrop teamet?
Tegne, skrive eller hjelpe oss på andre måter?

Send oss et ord på utrop@utrop.no